

Nina Kokelj

Vinotok

S palube trajekta sta v daljavi zagledala rjavo kepo. Otok, ki ga je toliko let iskala po vijugastih, v meglo zavitih poteh svojih sanj. Nosila je poletno obleko, ruto na glavi, naslonjena na ograjo je kadila. Bila je nečimrna, nervozna in nenavadna. Njen mož, ujet v sopenje ladje in praktičnost svojega duha, je stal ob njej.

Že dolgo se ni trudil razumeti njene sle po podobah, nihanja njene volje, navad, da se je kujala ure in mu nato padala v objem, pozabljala na posodo v lijaku, dneve, in mu nato nekega popoldneva postregla z najboljšo italijansko hrano; spregledal je, zaradi miru in zaradi svoje moči, njeno prhutavo spogledovanje, občasno graciozno hojo, po kakem hodniku, osvetljenem, ko sta čakala na zdravnika in se je odzibala na stranišče, tudi ni razumel njenih prijateljstev, hihitanja v zakonski postelji, kamor je padala s prijateljico, ko sta brali stara ljubezenska pisma in si pripovedovali, nad njima pa so rasla zelena stebila rož, ki jih je gojil on, s svojo mirno prizanesljivostjo in bi že zdavnaj ovenele, če bi bile prepuščene njeni skrbi.

Dovolj dolgočasen je prenesel vse, celo potovanja; nadel si je kratke hlače, jopico, celo poleti, poslušal je tranzistor in uravnaval njeno prhutanje. Lovil je tuje postaje, ko je ona že navezala stike z ducatom potnikov in je popestovala celo nekega otroka, nato pa kujavo zaspala na klopci, s slamnikom na očeh.

Razbiral je besede in bral stare časopise, prežvekoval je novice, ki niso bile več novice.

Zavozila sta čez dvizni mostič, zavozila med potnike, ki so vstopali, v pristaniško mesto, kjer so se med avtomobili in temnolasimi mladci na vespah drenjali osli in je s hiš odpadal omet, ženske pa so žele na oknih, z nosovi med rožami. Zavozila sta iz mesta, sveža, ona drdrajoča o simboliki števil ter o tem, da imajo na pokopališču slavnih ljudi v Moskvi klovni marmornato grobnico poleg plesalk, pisateljev, filozofov in državnikov, ter o vodomcih, katerih pojava opominja, da slepota v sreči kliče po najhujši kazni.

Za šipami so se valjala polja, rjave kopice, bila je jesen. Jesen z okusom po kavi, ki sta jo pila na kamniti mizi, opazujoč starca v črnem, ki je prijahal na oslu, in otroka, ki mu je, oblečen v rdeče, tekkel naproti. Pod mizo je ležala dolina in v njej reka. Šla sta dalje, v hrib. Sanjala je, kakor vedno, da to doživlja s kom drugim. Na neki točki ni bilo več pozvanjanja koz in ovc, našla pa sta kotanjo mraka in pastirsko kočo, v kateri je ob ognju sedel mladenič z obrazom starca, oblečen v rjav suknjič in obut v strgane čevlje. Z nedoločnim mrmranjem jima je ponudil žganja, močno vonjavega sira in prepečenca. Ob njem so stale tri jeklene postelje, poškropljene z oranžnimi iskrami ognjene svetlobe.

Tedaj se je spomnila, kako je nekoč, ko še ni potovala v obleki, ampak je imela zamazana kolena in nemarno ozke hlače in ni še nihče pazil nanjo, velikodušno odpuščajoč ji navale tesnobe in strahu, kako jo je čepečo na tleh v mestu zalil curek mladosti in je za trenutek pomislila na reko, ki jo odplavlja, ko so ji nad glavo zaigrali trije počestni muzikantje s širokimi klobuki in je ob njih plesala mlada ženska s temnimi očmi in rdečimi lici.

Ko ni še nihče pazil nanjo, se ji je zdelo, da jo čuva budno oko, čeprav je nekega večera obležala na neznani postelji, z blazno mislijo, da je njeno telo spremenjeno v vodnjak, v katerem se sladostrastno pretaka topla voda, medtem ko se nekdo sklanja nadenj in žejno pije.

Pastir je zjutraj odprl vrata in stopila sta na prosto. Z vdihom sta sesala meglo, on razmišljajoč, za koliko odstotno vlažnost gre, a njene misli so šle dlje, kot lahko gre kateri koli človek. Počenile so k najbolj oddaljeni gori, oblizale steno ter prosile, da bi se samo še enkrat življenje za trenutek ugasnilo in bi namesto njega nastopilo stanje popolne pozabe dejstva, da ima vsako telo svojo zgodovino.

V vasi, v katero je vodil koridor deviškega trnja, med katerim so mežikale koze, sta našla moškega in žensko. Sedela sta na čudnem mostu med hišama in se jima smehljala. Ženska je šivala in nad hišami so fotale pisane ptice.

Ustavila sta se pod njima in mož je zavzdihnil od vročine. Prav tako je mož na mostiču dahnil vročo sapo, naveličan ženinega šivanja in utripanja ptičjih kril. Okrog vratu je nosil svilen rutico in ženska pod njim je pomislila: Gizdalin, ženska ob njem pa: Dolgočasi se, bogve koliko časa bo še zdržal.

Pogledi so se križali, stekali so se med očesnimi jamicami in onadva zgoraj sta pozdravila: Dobrodošla.

Mož z rutico si je potegnil po laseh, nečimrno, na preži, ženska pod njim se je prestopila.

Mož in žena sta se spravila v vaško brezčasnost z ihtavo preprostostjo, vaščani so jima radi prodali podstrešje, spraševali so se, kako, da nimata otrok, ona je tako lepa in tudi on, ki je kupil še travnik in konja, na katerem ga ni nihče občudoval, čeprav je elegantno prečkal ulice, z rutico okrog vratu, ki je ni snel nikoli, potem se je konja naveličal, sit tudi ženine mirnosti, njenih počasnih gibov, zabadanja šivanke, domačega sira in tega, da je zaradi dolgčasa in zaradi prirojenega nagnjenja iskal v sebi, česar ni našel v labirintu vasi, v kateri je potekalo življenje v enakih intervalih, kakor potekajo najpreprostejši računi, in kjer so bile pri delu strasti in slabosti, vendar jih zaradi osamitve ni zaznal.

Pisal je pisma in bral knjige, ki so prihajale v paketih in jih je dvigal v leseni kolibi, v kateri je za oblakom cigaretnega dima slonela prekajena ženica, in njeno nerazumevanje tega, da lahko kdo izgublja čas z branjem takega števila črk, je bilo popolno in se je kazalo z njenim skimavanjem in s širokim odpiranjem oči ter pretirano uslužnostjo.

Čez nekaj časa je zgrožen spoznal, da se žena vse bolj potaplja v ritem vasi in da ta zanjo ni le prehodna postaja. Prišleka sta prinesla pogovore in ona je ostajala v ozadju, čeprav je bila sicer živahna, gledala je moškega z ruto in *ga videla v avtu, naslonjenega skozi okno, s plamtečim pogledom*, jedli so sir in *mirna domačnost ženske, ki šiva, je povsem očarala njenega moža, to je bilo očitno že od vsega začetka, njena na kratko ostrижena glava, deškost, ki se je zavedala, da ni deška, ampak*

ženska, deškost, ki bode v oči, in šivanje, tradicionalnost, otroškost, ukrivljeni prsti, dlani, ozke oči, nasmeh, ki zakriva zobe in ozke hlače, brez prsi je, otrok, nimata upanja, pa saj sploh nista za skupaj, trmoglava je videti, ampak močna, samozadostna, njega niti ne pogleda, ni kot jaz, ne govori veliko,

pili so vino in peljala sta jih k umetniku, tujcu, ki je sam živel v vasi; barval je glino in taval po kislih čereh slabega počutja, kjer sta kupila vazo in broško zanjo, da jo odnese mami, ženski sta gledali ena mimo druge, zavedajoč se druga druge, gizdalin ju je popeljal po vasi, o arhitekturi so kramljali, o hrani in umetnosti ter turizmu, ki usiha, o razlogih, ki so par napotili k življenju v odmaknjeni vasi, *ko pa se njej takoj vidi, da bi se prav tako dobro počutila kjerkoli, da bi prav tako sklanjala deško glavo in gledala izpod čela ...*

- Včasih po ves dan kramljam z umetnikom, pijeja, on se je priselil iz osebnih razlogov, z juga je, bogat v resnici, ona pa, saj vidita, vživela se je, ne, on ne bi ostal, zime, zlasti zime so puste, starke predejo volno, da, naključje me je izpljunilo sem dol.

In zavzdihnil je od natančnega predvidevanja prihodnosti in predobrega poznavanja preteklosti. Pa vseeno, si je priklical na obraz izraz deškega veselja, peljal ju je naokrog, ju povabil, naj ostaneta, vsaj čez noč, šklopotal je čez kamenje v sandalih.

- ... ne, tudi pozimi je kar toplo, čas izrabljam za študij, ona je imela kaj takega že več čas v mislih, antropolog je, *antropolog, kako more živeti z njim, glej jo, opazila je, da mu je všeč, v natrgani srajci in z ozkimi boki, njemu, ki se sam od sebe ne bi nikamor odpravil, pa grem in ga pripeljem ravno njej pred nos,*

- razmišljal sem, da bi organiziral tečaj tujega jezika, pa ni zanimanja ...

Starci so posedali na klopcah pred hišami in mački so se sukali pod njihovimi nogami. Šli so iz vasi, naokrog, mimo oljk in akacij, *akacij, skrinja zaveze je bila iz akacije in Jezusova krona, mlečne, krvave cvetove ima, mislim na njene roke, ki segajo mednje.*

In tako se je zgodilo tisto nenavadno, da sta po večerji, ona je stregla, v glineni posodi, kislo mleko, kože pod oknom so pozvnanje in olive so jedli ter kadili so, z gizdalinom sta se, nekoliko pijana, celo

spustila v metafizične spekulacije, ampak res je kot deček, kot snica, šivanje v kotu, v jerbasu; zvečer so sedli na mostič med hišama, lučke cigaret so tlele, kakor je telo na nebu, v kupčkih, in je pomislila, da je kateri koli trenutek pripravljena umreti, da pa je ta pripravljenost povsem brezpredmetna; nervozna sem, kot vedno, nervozno pozibavam z nogami, ustavila jih je, s konicami prstov ulovila coklo, kot bi mi nekaj plalo po mesu, zgodilo se je, da sta mož in žena legla v sobo, ki je bila kot kamnita votlina z zelenimi žilami, ki so jih sestavljali rožni venci, oba sta zaspala, ju je odplavilo, sta mislila na isto bitje, v detajlih, v slikah radostnega telesnega gibanja in šepetanja, v simbolih in primerjavah.

Zjutraj sta vstala, na kljuki so valovala oblačila in stoli so ju pozdravili z vsak po štirimi nogami. Pospravila sta vaze in drugo v avto, potem ko so popili kavo in je ona skrbno očistila mlinček, celo pihnila je vanj. Sedla sta v avto, on za volan, v jopici, ozrl se je na zadnji sedež, kamor je bil postavil predmete, jih lepo zložil, ona, smehljajoč se gizdalinu, ki je kolebal ob vratih, njegova kratko ostrižena žena pa malo naprej.

Minevale so sekunde zadrege, čeprav so se smehljali vsi razen nje – stopila je naprej, se zazrla v moža v jopici in mu, povsem brezsravno, malone hladno, velela: Ostani.

Žensko na sedežu zraven, s sezutimi nogami, s katerimi je drsala po mali preprogi, je spreletelo v vseh smereh. Od blizu se je morala soočiti s tem, da si je pravkar, vsemu navkljub, če ne prav zaradi tega, kar je rekla, do neznosnosti poželega, da bi ostala ona sama.